

АЙЗЪК АЗИМОВ
ВЗЕМИ КИБРИТЕНА
КЛЕЧКА...

Превод от английски: Александър Хрусанов, 1980

chitanka.info

Космосът беше черен; черен навсякъде, във всички посоки. Нищо не се виждаше; нито една звезда.

Но не защото нямаше звезди...

Всъщност мисълта, че може да няма звезди, буквално да няма звезди, бе вледенила вътрешностите на Пер Хенсън. Това беше древният кошмар, скрит подсъзнателно в мозъчната кора на всеки космонавт, летящ из далечния космос.

Когато направиш скок през вселената на тахионите, как можеш да си сигурен къде ще излезеш? Определянето на количеството на постъпващата енергия и времето за това могат да бъдат управлявани по най-строг начин, вашият синтезист може е най-добрият в космическото пространство, но принципът на неопределеността е върховен властелин и винаги съществува вероятността, дори неизбежността от случайно неулучване.

А при тахионите неулучване с дебелината на лист хартия може да се окаже хиляда светлинни години.

Какво тогава, ако стигнете в нищото; или поне толкова далеч от каквото и да било, че нищо не може ви позволи да узнаете местоположението си и поради това нищо не може да ви върне към нещо?

Невъзможно — твърдяха учените глави. Няма място във вселената, от което да не се виждат квазарите, а дори само по тях човек може да определи местоположението си. Освен това вероятността при обикновени скокове поради случайност да попаднете извън Галактиката е около едно на десет милиона, а на разстояние, да кажем, до галактиката Андромеда или до Мафей-1 е може би едно на един квадрилион.

Въобще не си го мислете — съветваха учените глави.

Така че, когато даден кораб излиза от скока и се връща от странните парадокси на по-бързите от светлината тахиони в здравословната напълно позната среда на тардионите, от протоните, обърнати с главата надолу към нормалните протони, трябва да се виждат звезди. Ако въпреки всичко не се виждат, сигурно сте попаднали в облак прах; това е единственото обяснение. В Галактиката има мъгливи области, както във всяка спирална галактика, каквито е имало и на Земята, когато е била единственият дом на човечеството, а

не внимателно опазеният, с управляеми атмосферни условия и защитен живот музееен експонат, в какъвто е превърната сега.

Хенсън беше висок и мрачен; кожата му беше гьонеста; и май нямаше нещо, което да не знае за хиперкорабите, които браздяха надлъж и нашир Галактиката и близките до нея райони — с изключение, разбира се, на тайните на синтезистите. Сега беше сам в капитанския кът, както обичаше да остава. Имаше подръка всичко необходимо, за да се свърже с всеки мъж или жена на борда и да получи резултатите от всяко устройство или уред; доставяше му удоволствие невидим да присъствува навсякъде.

Макар че сега нищо не му доставяше удоволствие. Включи контакта и попита:

— Какво друго, Строс?

— Намираме се в открит куп — отвърна гласът на Строс. (Хенсън не бе включил видеоприставката; щеше да покаже собственото си лице, а предпочиташе силно разтревоженият му вид да си остане за него.)

— Поне — продължи Строс — по нивото на излъчване, което улавяме в крайната инфрачервена и в микровълновата ивица, изглежда, че е открит куп. Бедата е, че просто не можем да определим достатъчно точно координатите, за да разберем къде се намираме. Няма никаква надежда.

— Няма ли нищо във видимия спектър?

— Съвсем нищо; нито в близката до инфрачервената ивица. Облакът прах е гъст като супа.

— Колко е голям?

— Не може да се определи.

— Не можеш ли да прецениш колко е разстоянието до най-близкия му край?

— Нито дори приблизително. Може да е една светлинна седмица. Може да са десет светлинни години. Няма никакъв начин да се определи.

— Говори ли с Вилуекис?

— Да — отвърна кратко Строс.

— Той какво казва?

— Почти нищо. Сърди се. Разбира се, взима го като лична обида.

— Разбира се. — Хенсън въздъхна безшумно. Синтезистите са като децата и понеже тяхна е романтичната роля в далечното космическо пространство, тях ги гледат. — Вероятно си му казал, че подобно нещо не може да се предскаже и има вероятност да се случи всеки път.

— Казах му го. Но както можете да предположите, той отвърна: „Но не и на Вилуекис.“

— Само че му се случи, разбира се. Е, аз не мога да говоря с него. Каквото и да кажа, няма да има значение, само ще сметне, че искам да го командувам, и няма да измъкнем нищо повече от него. Не иска ли да включи „кофата“?

— Разправя, че не може. Твърди, че щяла да се повреди.

— Как е възможно да се повреди магнитно поле?

— Не го казвайте пред него — избоботи Строс. — Ще ви отвърне, че синтезиращата тръба не е само магнитно поле, а след това ще заяви, че искате да го разжалвате.

— Да, зная... Добре, слушай, включи всичко и всички да се занимават с облака. Трябва да има някакъв начин да се направи поне някакво предположение за посоката и разстоянието до най-близкия му край. — Той прекъсна връзката.

После Хенсън се взря смръщено в средното разстояние.

Най-близкия край! Беше съмнително дали при сегашната скорост на кораба (относително спрямо заобикалящата го материя) те биха се осмелили да изразходват енергията, необходима за радикална промяна на курса.

Бяха започнали скока с половината от скоростта на светлината спрямо ядрото на Галактиката във вселената на тардионите и бяха излезли от скока със (естествено) същата скорост. В това винаги изглеждаше, че има известен риск. Представете си все пак, че при връщането се озовете в близост до някоя звезда и летите към нея с половината от скоростта на светлината.

Теоретиците отричаха подобна възможност. Не може да се очаква, че при скок ще се озовете в опасна близост до масивно тяло. Така твърдяха учените глави. В скока участвуват гравитационни сили и при преминаването от тардиони към тахиони и обратно към тардиони, тези сили имат отблъскващ характер. Всъщност именно случайният ефект на чисто гравитационната сила, който никога не можеше да се

определи с точност, беше отговорен за голяма част от несигурността при скоковете.

Освен това, казваха те, доверявайте се на инстинкта на синтезиста. Добрият синтезист никога не греши.

С изключение на това, че този синтезист ги бе накарал да скочат в облака прах.

— О, това ли? Та подобно нещо се случва непрекъснато. Но не е от значение. Знаете ли колко тънки са повечето облаци? Дори няма да разберете, че сте попаднали в него.

(Но не и този облак, о, учена главо!)

— Всъщност облаци те са ви от полза. Събирателните устройства няма нужда да работят толкова продължително или упорито, за да поддържат синтеза и акумулирането на енергия.

(Но не и този облак, о, учена главо!)

— Е, в такъв случаи разчитайте на синтезиста да намери изход.

(Но ако няма никакъв изход?)

Хенсън се помъчи да отбегне последната мисъл. Положи усилия да не мисли за това. Но как можеш да нямаш някаква мисъл, която звучи най-силно в главата ти?

Хенри Строс, астроном на кораба, сам беше в силно потиснато настроение. Ако случилото се беше чиста катастрофа, би могло да се приеме. Никой на хиперкорабите не си затваряше напълно очите пред възможността от катастрофа. Човек беше подготвен за такава възможност или поне се опитваше да се подготви. Макар за пътниците, естествено, да беше по-тежко.

Но когато катастрофата включва нещо, което би дал да ти извадят окото, за да го наблюдаваш и изследваш, и когато установиш, че професионалното откритие на целия ти живот е точно онова, което се опитва да те унищожи...

Той въздъхна тежко.

Беше як мъж с оцветени контактни лещи, придаващи фалшив блясък и цвят на очите му, които в противен случай щяха да отговарят точно на безцветната му личност.

Капитанът не можеше да направи нищо. Знаеше го. Капитанът можеше да е автократ спрямо всички останали на кораба, но

синтезистът беше закон сам за себе си и винаги е било така. Дори и за пътниците (помисли си той с отвращение) синтезистът е император на космическите маршрути и всички покрай него изпадат в безсилие.

Това беше въпрос на търсене и предлагане. Компютрите можеха да изчислят точното количество на поеманата енергия и времето за поемането ѝ, точното място и посока (ако думата посока имаше някакво значение при преминаването от тардиони в тахиони), но допускането за грешки беше огромно и само талантлив синтезист би могъл да го намали. Никой не знаеше каква придаваше талант на синтезиста — синтезистите се раждаха, не се създаваха. Но синтезистите знаеха, че притежават талант и нямаше синтезист, който да не се възползува от това.

За синтезист Вилуекис не беше лош, макар те въобще да не се отличаваха с доброта. Двамата със Строс поне си говореха, макар Вилуекис да си бе присвоил без никакви усилия най-красивата пътничка на борда, след като Строс я бе забелязал пръв. (Това някак си влизаше в императорските права на синтезиста по време на път.)

Строс позвъни на Антон Вилуекис. Мина известно време, докато се свърже с него, и когато връзката бе установена, Вилуекис изглеждаше раздразнен, раздърпан, натъжен.

— Как е тръбата? — попита кротко Строс.

— Мисля, че я изключих навреме. Огледах я изцяло и не виждам да има някаква повреда. А сега — той се погледна — трябва да се пооправя.

— Поне не е пострадала.

— Но не можем да я използваме.

— Бихме могли да я използваме, Вил — подхвърли Строс с подкупващ глас. — Не можем да кажем какво ще стане там навън. Ако тръбата беше повредена, нямаше да има значение какво става там, но в сегашното състояние на нещата, ако облакът се поразчисти...

— Ако, ако, ако. Аз ще ти кажа едно друго „ако“. Ако вие астрономите знаехте, че този облак се намира тук, може би щях да го избягна.

Това нямаше никакво отношение към положението и Строс не захапа въдицата. Той каза:

— Може и да се поразчисти.

— Какъв е анализът?

— Резултатите не са добри. Вил. Това е най-плътният хидроксилен облак, наблюдаван досега. Доколкото зная, никъде в Галактиката няма място, където хидроксилът да е толкова концентриран.

— И никакъв водород?

— Малко водород, разбира се. Около пет процента.

— Не е достатъчно — отрязва Вилуекис. — Там има и нещо друго освен хидроксил. Нещо, което ми създаде повече затруднения, отколкото би могло да се очаква от хидроксила. Открихте ли го?

— Да. Формалдехид. Има повече формалдехид, отколкото водород. Разбираш ли какво означава това. Вил? Някакъв процес е концентрирал нечувани количества кислород и водород в космическото пространство; достатъчно, за да се изчерпи водородът в обем от кубически светлинни години вероятно. Не съществува нищо, което познавам или бих могъл да си въобразя, което да обясни подобно нещо.

— Какво се опитваш да кажеш, Строс? Да не ми разправяш, че това е единственият облак от този тип в космоса и че аз съм достатъчно глупав, за да попадна в него?

— Не казвам това. Вил. Казвам само каквото ме чуваш да говоря, а такова нещо не съм споменавал. Но, Вил, ние разчитаме на теб, за да се измъкнем. Не мога да отправя призив за помощ, защото не мога да насоча хиперлъч, без да зная къде се намираме; а не мога да установя къде се намираме, защото не виждам никакви звезди...

— И аз не мога да използвам синтезиращата тръба, защо тогава аз да съм виновникът? Ти също не можеш да си свършиш работата, така че защо винаги синтезистът да е виновен? — Вилуекис започваше да кипи. — Ти се оправяй, Строс, ти се оправяй. Каж ми накъде да насоча кораба, за да намеря водород. Каж ми къде е края на облака. По дяволите края на облака, намери ми края на цялата тая бъркотия от хидроксил и формалдехид.

— Стига да можех — отвърна Строс, — но засега успявам да открия само хидроксил и формалдехид, докдето успявам да проникна.

— Не можем да синтезираме такова вещество.

— Зная.

— Добре — развика се Вилуекис, — това е пример защо е неправилно правителството да се опитва да урежда със закони

свръхсигурността, вместо да остави това да се преценява от синтезиста на място. Ако имахме капацитет за двоен скок, нямаше да изпаднем в беда.

Строс знаеше много добре какво има предвид Вилуекис. Винаги съществуваше стремеж да се пести време, като се правят два скока веднага един след друг, но щом един скок водеше до известна несигурност, два последователни скока засилваха несигурността, а пък дори и най-добрият синтезист не можеше да постигне много. Уголемената грешка почти неизменно удължаваше значително общото време на пътуването.

Строго правило на хипернавигацията беше поне едно цяло денонощие да се лети на нормален режим преди следващия скок — три цели денонощия бяха за предпочитане. Това даваше достатъчно време да се подготви следващият скок, като се вземат всички необходими предпазни мерки. За да се избегне нарушаването на това правило, всеки скок се извършваше при такива условия, че оставаше недостатъчен запас от енергия за следващия. Поне за известно време „магнитните кофи“ трябваше да събират и съгъстват водород, да го синтезират и да акумулират енергията, докато наберат достатъчно за започване на скока. Обикновено беше необходимо едно денонощие, за да се набере достатъчно енергия за скок.

— Колко енергия не ти достига. Вил? — попита Строс.

— Не много. Ей толкова. — Вилуекис протегна палеца и показалеца си, раздалечени на сантиметър. — Но е достатъчно.

— Зле е — заяви категорично Строс. Запасите от енергия се записваха и можеха да се проверяват, но въпреки това се знаеше, че синтезистите понякога организираха така цялата работа, че си оставяха известна възможност за втория скок.

— Сигурен ли си? — попита той. — Да предположим, че включиш запасните генератори, изключиш всички светлини...

— И климатичната система, и електрическите уреди, и хидропонните устройства. Зная. Зная. Изчислил съм всичко и въпреки това не ни достига... Ето докъде се стига с вашите глупави разпоредби за сигурност при двойните скокове.

Строс отново успя да се овладее. Той знаеше — всички го знаеха, — че именно братството на синтезистите беше движещата сила зад тези разпоредби. Двойният скок, за който понякога настояваше

капитанът, най-често караше синтезистът да изпада в глупаво положение. Но имаше поне едно предимство. При задължението да се лети нормално между два скока трябваше да измине поне една седмица, преди пътниците да започнат да се безпокоят и да подозират, а през тази седмица можеше да се случи нещо. Досега не бе изминал и цял ден.

— Сигурен ли си, че не можеш да направиш нещо с твоята система, да филтрираш някои от замърсителите? — попита той.

— Да ги филтрирам! Това не са замърсители, те са основната съставка. Тук водородът е замърсител. Слушай, ще ми бъдат необходими половин милиард градуса, за да синтезирам въглеродни и кислородни атоми, а може би и цял милиард. Не може да стане и няма да се опитвам. Ако опитам нещо и не успея, грешката ще бъде моя, а аз не съм съгласен с такова нещо. Твоя работа е да ме заведеш там, където има водород, и ти ще го направиш. Просто закарай тоя кораб до място с водород. Пет пари не давам колко време ще продължи.

— Не можем да летим по-бързо отколкото в момента, като се има предвид гъстотата на средата, Вил — каза Строс. — А със скорост наполовина от скоростта на светлината може би ще трябва да летим две години... а може и двадесет...

— Е, ти измисли как да се измъкнем. Или капитанът.

Строс прекъсна връзката отчаян. Просто нямаше начин да се разговаря нормално със синтезиста. Беше чувал да се излага теорията (и то напълно сериозно), че непрекъснатите скокове се отразяват върху мозъка. При скок всеки тардион на обикновената материя трябваше да се превърне в еквивалентен тахион и след това обратно в оригиналния тардион. Ако двойното превръщане беше несъвършено, макар и в най-малка степен, естествено, ефектът щеше да се прояви най-напред в мозъка, който представляваше най-сложната материя, подлагаща се на превръщане. Разбира се, експериментално никога не бяха получавани вредни ефекти и нито един випуск офицери на хиперкораби не даваше признаци на „похабяване“ с течение на времето, като се изключи онова, което можеше да се отдаде на остаряването. Но може би неизвестното, което се намираще в мозъка на синтезистите и ги правеше синтезисти и им позволяваше да си служат с интуиция, надминаваща възможностите на най-добрите компютри, би могло да е особено сложно и поради това особено уязвимо.

Глупости! Нямахме такова нещо! Просто синтезистите бяха разглезени!

Той се поколеба. Трябваше ли да се опита да се свърже с Черил? Ако някой можеше да оправи нещата, това беше само тя, а след като дъртото бебе Вил бъде достатъчно полюлян, той би могъл да измисли някакъв начин да задействува синтезиращите тръби — независимо от хидроксила.

Вярваше ли наистина, че Вилуекис би могъл да го направи при някакви обстоятелства? Или се опитваше да отбегне от мисълта да се лети с години? Вярно, хиперкорабите по принцип бяха подготвени за подобни случаи, но досега това не се бе налагало, така че екипажът — и още повече пътниците — сигурно не бяха подготвени.

Но ако говореше с Черил, какво можеше да й каже, което да не прозвучи като нареждане за прелъстяване? Беше изминал само един ден засега и той все още не беше готов да става сводник на синтезиста. Да почакаме! Поне за известно време!

Вилуекис се намръщи. Чувствуваше се малко по-добре, след като се бе окъпал, а му беше приятно също, че се бе отнесъл достатъчно твърдо към Строс. Не беше лош момък Строс, но също като другите („другите“, капитана, екипажа, пътниците, всички глупави несинтезисти на света) искаше да се отърве от отговорност. Припиши всичко на синтезиста. Стара, стара песен, а той беше синтезист, на когото не минаваха такива номера.

Тия приказки, че щели да летят години, бяха само начин да се опита да го уплаши. Ако действително си понапрегнат мозъците, ще изчислят краищата на облака и все някъде ще трябва да има по-близък край. Беше прекалено да се очаква, че са попаднали точно в центъра. Разбира се, ако бяха попаднали близо до единия край, а летяха към другия...

Вилуекис се изправи и се протегна. Беше висок, а веждите му надвисваха над очите като балдахин.

Да предположим, че ще минат години. Никой хиперкораб не е летял години. Най-дългият полет бе траял осемдесет и осем дни и тринадесет часа, когато един такъв кораб бе успял да попадне в неблагоприятно положение спрямо дифузна звезда и трябваше да се

отдалечи със скорост, която постепенно достигна 0,9 от скоростта на светлината, преди да направи скок.

Бяха оцелели, а полетът им бе траял четвърт година. Разбира се, двадесет години...

Но това беше невъзможно.

Сигналната светлина блесна три пъти, преди да я забележи. Ако идваше да го види лично капитанът, щеше да си отиде доста по-бързо, отколкото бе дошъл.

— Антон!

Гласът бе нежен, настоятелен и част от раздражението му премина. Остави вратата да се отдръпне и Черил влезе. Вратата се затвори след нея.

Тя беше на около двадесет и пет години със зелени очи, стегната брадичка, матовочервена коса и превъзходно тяло, което не криеше прелестите си.

— Антон — каза тя. — Да не се е случило нещо лошо?

Вилуекис не бе толкова изненадан, че да признае подобно нещо. Дори синтезистът знаеше, че не трябва да се разкрива нищо преждевременно пред пътниците.

— Съвсем не. Какво те кара да мислиш подобно нещо?

— Един от пътниците твърди, че е така. Мъж на име Мартанд.

— Мартанд? Какво ли пък знае той? — и продължи подозрително: — А ти защо се вслушваш в приказките на някакъв си глупав пътник? Как изглежда?

Черил се усмихна тъжно.

— Просто човек, с когото се приказвахме в салона. Трябва да е на около шестдесет и напълно безопасен, макар да ми се струва, че не би искал да е така. Но това не е важно. Не се виждат никакви звезди. Всеки може да се увери в това, а Мартанд казва, че е от значение.

— Така ли казва? Просто преминаваме през облак. В Галактиката има много облаци и хиперкораби постоянно преминават през тях.

— Да, но Мартанд твърди, че обикновено дори и през облака могат да се виждат звезди.

— Какво ли пък знае той? — повтори Вилуекис. — Голям опит ли има из далечния космос?

— Не — призна Черил. — Всъщност това е първото му пътешествие, струва ми се. Но изглежда, че знае доста много.

— Сигурно. Слушай, върви при него и му кажи да си затваря устата. За такива приказки могат да го затворят в единична кабина. А и ти не повтаряй подобни приказки.

Черил сведе глава встрани.

— Искрено казано, Антон, говориш сякаш действително сме изпаднали в беда. Този Мартанд... Луис Мартанд се казва — е интересен човек. Той е учител, преподава общи науки в осми клас.

— Учител в средния курс! Господи, Черил...

— Но трябва да го послушаш. Разправя, че да учиш деца е една от малкото професии, при които трябва да знаеш по малко от всичко, защото децата задават въпроси и улавят фалшивите отговори.

— Ами тогава може би и ти трябва да се специализираш в улавяне на фалшиви твърдения. А сега, Черил, върви и му кажи да си затваря устата, защото в противен случай аз ще отида.

— Добре. Но преди това — вярно ли е, че преминаваме през хидрокислен облак и че синтезиращата тръба е изключена?

Устата на Вилуекис зяпна и пак се затвори. Измина доста време, преди да проговори.

— Кой ти каза това?

— Мартанд. А сега тръгвам.

— Не — спря я рязко Вилуекис. — Почакай малко. На колко други го е разправил Мартанд?

— На никого. Каза, че не желае да предизвиква паника. Предполагам, че просто съм била до него, докато си е мислил за това и не е успял да се сдържи да не каже нещо.

— Знае ли, че се познаваме?

Черил смръщи леко челото си.

— Струва ми се, че споменах нещо такова.

Вилуекис изпръхтя.

— Не си въобразявай, че тоя луд старец, с когото си се захванала, ще се опитва да ти докаже колко е велик. Чрез тебе той иска да направи впечатление на мен.

— Нищо подобно — възрази Черил. — Всъщност той специално ме помоли да не ти казвам нищо.

— Като е знаел, разбира се, че веднага ще дойдеш при мене.

— А защо ще иска да направя такова нещо?

— За да ме изложи. Знаеш ли какво е да си синтезист? Всички да се възмущават от тебе, да са срещу тебе, защото си толкова необходим, защото ти...

— Но какво общо има всичко това? — прекъсна го Черил. — Ако Мартанд греши, как би могъл да те изложи? А пък ако е прав... Прав ли е, Антон?

— Какво точно каза?

— Не съм сигурна дали помня у всичко, разбира се — рече замислено Черил. — Беше, след като завършихме скока, всъщност няколко часа след това. Дотогава вече всички говореха само за това, че не се виждат никакви звезди. В салона всички разправяха, че скоро щяло да има нов скок, защото какво му е хубавото на пътешествие в далечния космос без гледката. Тогава Мартанд влезе, видя ме и дойде при мене да поговорим. Струва ми се, че ме харесва.

— А на мен ми се струва, че не го харесвам — заяви мрачно Вилуекис. — Продължавай.

— Споделих, че е отегчително без гледка, а той отвърна, че ще бъде така известно време и в гласа му прозвуча тревога. Естествено, попитах го, защо разправя такива неща и той ми отговори, защото синтезиращата тръба била изключена.

— Кой му го е казал? — попита Вилуекис.

— Обясни, че в една от мъжките тоалетни се чувало слабо бръмчене, което вече го нямало. И каза още, че имало едно място в шкафа на игралната зала, където се прибират шаховете — там стената се затопляла от синтезиращата тръба, а сега мястото не било топло.

— Това ли са му всичките доказателства?

Черил не обърна внимание на прекъсването и продължи:

— Каза, че не се виждат звезди, защото сме в облак прах, а синтезиращата тръба била изключена, защото почти нямало водород. Каза, че вероятно нямаме достатъчно енергия за следващия скок и че ако търсим водород, ще трябва да летим години, за да излезем от облака.

Вилуекис се намръщи озверено.

— Той подклажда паника. Знаеш ли как...

— Не подклажда нищо. Помоли ме да не казвам на никого, защото щяла да настане паника и още повече, че това нямало да се случи. Разправи ми го само защото току-що го бил премислил, бил още

възбуден и трябвало да поговори с някого, но каза, че имало лесен изход и че синтезистът ще знае какво да направи, така че няма нужда въобще да се тревожим. Но тъй като ти си синтезистът, стори ми се, че трябва да те попитам дали наистина е прав за облака и дали ти си взел необходимите мерки.

— Този твой учител нищо не разбира от такива неща — рече Вилуекис. — Дръж се настрана от него. Ами каза ли какъв е този лесен изход от положението?

— Не. Трябваше ли да го питам?

— Не. Защо да го питаш? Какво ли пък знае той? Но все пак... Добре, попитай го. Любопитен съм да разбере какво има предвид тоя идиот. Попитай го.

— Ще го направя — кимна Черил. — Но наистина ли сме в беда?

— Хайде остави това на мен — отвърна рязко Вилуекис. — Не сме изпаднали в беда, докато аз не кажа, че е така.

След като тя излезе, той дълго се взира в затворената врата, разгневен и смутен. Какво целеше тоя Луис Мартанд... тоя даскал... с щастливите си отгатвания?

Ако се окажеше, че все пак се налага продължителен полет, това трябваше да се съобщи много внимателно на пътниците, защото в противен случай никой нямаше да оцелее. А като Мартанд го разправяше на всеки, който иска да го слуша...

Почти ожесточено Вилуекис набра комбинацията, която щеше да го свърже с капитана.

Мартанд беше строен и имаше спретнат вид. Устните му сякаш непрекъснато се готвеха да се усмихнат, въпреки че лицето и поведението му се отличаваха с учтива сериозност; почти очакваща сериозност, като че ли вечно се надяваше човекът с него да каже нещо наистина важно.

— Говорих с мистър Вилуекис... Той е нашият синтезист, нали знаете? — поде Черил. — Разправих му какво ми казахте.

Мартанд доби ужасен вид и поклати глава.

— Опасявам се, че не е трябвало да го правите!

— Той наистина не остана доволен.

— Разбира се. Синтезистите са много специални хора и не обичат външни лица...

— Разбирам. Но той настоя, че нямало за какво да се тревожим.

— Наистина няма — отвърна Мартанд, хвана ръката ѝ, потупа я успокоително, но след това продължи да я държи. — Казах ви, че има лесен изход. Вероятно той в момента го подготвя. Все пак ми се струва, че ще мине малко време, докато се сети.

— За какво да се сети? — запита тя и продължи с топъл глас: — Защо и той да не го измисли, щом на вас ви е хрумнало?

— Но той е специалист, мила млада дамо. Специалистите си мислят по специалността и им е трудно да излязат от нея. А пък аз не попадам в коловози. Когато правя демонстрация пред класа, най-често се налага да импровизирам. Все още не съм работил в училище, което разполага с протонни микроакумулатори и когато сме на полето, трябва да работя с бензинов термоелектричен генератор.

— А какво е бензин? — попита Черил.

Мартанд се изсмя. Беше възхитен.

— Виждате ли? Хората забравят. Бензинът е лесно запалима течност. Още по-примитивен източник на енергия, който много пъти се е налагало да използвам, е огън от дърва — запалва се чрез триене. Виждали ли сте подобно нещо? Вземате кибритена клечка...

Черил го гледаше с неразбиращ поглед и Мартанд продължи снизходително:

— Всъщност това е без значение. Просто искам да ви накарам да разберете, че вашият синтезист трябва да се сети за нещо по-примитивно от синтеза, а това ще му отнеме доста време. А пък аз съм свикнал да работя с примитивни методи... Например знаете ли какво има там, навън?

Той махна с ръка към панорамния прозорец, в който липсваше каквото и да е за гледане; беше толкова празен, че поради липсата на изглед салонът също изглеждаше празен.

— Облак, облак прах?

— Да, но какъв? Единственото, което се намира навсякъде, е водородът. Той е първоначалната материя на вселената и хиперкорабите зависят от него. Никой кораб не може да побере достатъчно гориво, за да прави скокове един след друг или непрекъснато да повишава скоростта си почти до скоростта на

светлината и след това да я намалява. Трябва да събираме горивото от космическото пространство.

— Винаги съм си задавала подобен въпрос. Мислех, че космическото пространство е празно.

— Почти празно, мила, а „почти“ е доста много. Когато пътувате със скорост сто и петдесет хиляди километра в секунда, можете да обирате и сгъстявате доста големи количества водород, дори когато концентрацията му е само няколко атома в кубичен сантиметър. А малки количества водород, които непрекъснато участвуват в синтез, дават цялата енергия, която ни е необходима. В облаците водородът обикновено е дори в по-големи количества, но замърсяванията могат да причинят неприятности както в този случай.

— Откъде знаете, че в този облак има замърсявания?

— Ами защото мистър Вилуекис изключи синтезиращата тръба. След водорода най-разпространените елементи във вселената са хелият, кислородът и въглеродът. Щом като тръбата за синтезиране е изключена, това означава, че няма достатъчно гориво и че има нещо, което може да повреди сложната синтезираща система. Това не може да бъде хелият, тъй като той е безопасен. Вероятно са хидроксилни групи и комбинация кислород-водород. Разбирате ли?

— Струва ми се, че да — отвърна Черил. — В колежа изучавах общи науки и сега си възстановявам нещо. Прахът всъщност представлява хидроксилни групи, прикрепени към твърди зърна прах.

— Или дори свободни в газово състояние. Но в умерени количества хидроксилът не е толкова опасен за синтезиращата система, докато въглеродните съединения представляват опасност. Най-вероятно да е формалдехид и бих предположил, че съотношението му спрямо хидроксила е едно към четири. Сега разбирате ли?

— Не, не разбирам — заяви решително Черил.

— Такива съединения не влизат в синтезираща реакция. Ако ги нагреете до няколкостотин милиона градуса, те се разпадат на отделни атоми и концентрациите на кислород и водород просто ще повредят системата. Но защо да не ги „загребем“ при обикновена температура? Хидроксилът ще се съедини с формалдехида след сгъстяване в химична реакция, която няма да нанесе никаква вреда на системата. Поне съм сигурен, че добрият синтезист ще може да поизмени системата така, че тя да може да поддържа химична реакция при

стайна температура. Енергията от реакцията може да се акумулира и след известно време ще има достатъчно енергия, за да се осъществи скок.

— Съвсем не ми е ясно — рече Черил. — Химичните реакции дават нищожна енергия в сравнение със синтеза.

— Напълно права сте, мила. Но ние не се нуждаем от много. Предишният скок ни остави с недостатъчна енергия за незабавен втори скок — такива са правилата. Но съм готов да се обзаложа, че вашият приятел — синтезистът, се е погрижил да липсва колкото е възможно по-малко енергия. Синтезистите обикновено така постъпват. Малкото липсваща енергия, необходима за достигане на точката на запалване, може да се набере от обикновени химични реакции. После, щом скокът ни изведе от облака, полет с нормална скорост в продължение на около седмица ще напълни нашите резервоари за енергия и ще можем да продължим безпрепятствено. Естествено... — Мартанд повдигна вежди и рамена.

— Да?

— Естествено — продължи Мартанд, — ако по някаква причина мистър Вилуекис се забави, може да изпаднем в беда. Всеки ден преди скока изразходва енергия за ежедневиия живот на кораба и след известно време химичните реакции вече няма да могат да попълнят енергията до точка на запалване за скок. Надявам се, че няма да изчака твърде дълго.

— А защо не му го кажете? Още сега.

— Да кажеш нещо на синтезист? — Мартанд поклати глава. — Не мога да го направя, мила.

— Тогава аз ще му кажа.

— Не, не. Той сигурно сам ще се сети. Всъщност дори съм готов да се обзаложа с вас, мила. Разправете му точно какво съм ви казал и за увереността ми, че той сигурно сам се е сетил и синтезиращата тръба вече действа. Разбира се, ако аз спечеля... — Мартанд се усмихна.

Черил също се усмихна.

— Ще видим — отвърна тя.

Докато тя се отдалечаваше забързано, Мартанд се загледа в нея и мислите му не бяха заети изцяло с вероятната реакция на Вилуекис.

Не се изненада, когато човек от охраната на кораба се появи ненадейно и каза:

— Моля да ме последвате, мистър Мартанд.

— Благодаря, че ме оставихте да довърша — рече тихо Мартанд.
— Опасявах се да не ме прекъснете.

Изминаха малко повече от шест часа, преди да разрешат на Мартанд да се види с капитана. Затворничеството му (за каквото го смяташе той) беше по-скоро изолиране, но не беше тежко; а когато го прие, капитанът изглеждаше изморен, но не особено враждебно настроен.

— Съобщиха ми, че сте разпространявал слухове с цел да всеете паника сред пътниците. Това е сериозно обвинение — заяви Хенсън.

— Говорих само с един пътник сър, и то с определена цел.

— Така и установихме. Веднага ви поставихме под наблюдение и имам доста пълен доклад за разговора, който сте водили с мис Черил Уинтър. Това е бил втори разговор на същата тема.

— Да, сър.

— Явно сте искали същността на разговора да бъде предадена на мистър Вилуекис.

— Да, сър.

— А не помислихте ли лично да отидете при мистър Вилуекис?

— Съмнявам се, че щеше да ме изслуша, сър.

— Или при мене.

— Вие може би щяхте да ме изслушате, но как щяхте да предадете информацията на мистър Вилуекис? Тогава може би щеше да се наложи вие сам да използвате мис Уинтър. Синтезистите си имат своите особености.

Капитанът кимна разсеяно.

— Какво се надявахте да стане, когато мис Уинтър предадеше информацията на мистър Вилуекис?

— Надеждата ми, сър — поде Мартанд, — беше, че той няма да е толкова враждебно настроен спрямо мис Уинтър, колкото спрямо всеки друг; че ще се чувства не толкова застрашен. Надявах се, че ще се изсмее и ще заяви, че тази проста идея отдавна му е хрумнала и че „кофите“ вече действуват с цел да се предизвика химична реакция.

После, щом се освободи от мис Уинтър, и струва ми се, че би го направил доста бързо, той вероятно ще задействува събирателните устройства и какво е предприел, ще докладва, на вас, сър, като не спомене нищо за мене или за мис Уинтър.

— Не помислихте ли, че може да отхвърли цялата идея като неосъществима?

— Съществуваше такава възможност, но подобно нещо не се случи.

— Откъде знаете?

— Защото половин час след като ме задържаха, сър, светлините в стаята, където ме оставиха, видимо намаляха и не засветиха по-силно след това. Предположих, че разходът на енергия в кораба е намален до крайност и предполагих също, че Вилуекис е хвърлил всичко в казана, за да може химичната реакция да даде достатъчно енергия за запалване.

Капитанът се намръщи.

— Какво ви накара да мислите, че ще можете да въздействувате така на мистър Вилуекис? Вероятно никога не сте си имали работа със синтезисти, нали?

— Да, но преподавам в осми клас, капитане. Разправял съм се с други деца.

За миг изражението на капитана остана вдървено. После бавно се отпусна в усмивка.

— Харесвате ми, мистър Мартанд — каза той, — но това няма да ви помогне. Вашите очаквания се оправдаха; доколкото мога да кажа, точно както сте се надявали. Но разбирате ли какво е станало?

— Ще разбере, ако ми кажете.

— Мистър Вилуекис е трябвало да прецени вашето внушение и веднага да реши дали е осъществимо. Трябвало е да пригоди внимателно системата, за да могат в нея да се извършат химични реакции, без да се отстрани възможността за синтез в бъдеще. Трябвало е да определи максималната безопасна скорост на реакцията; количеството акумулирана енергия, която трябва да се запази; точката, в която може безопасно да се направи опит за запалване; вида и характера на скока. Всичко това е трябвало да се извърши бързо и никой освен синтезиста не би могъл да го направи. Всъщност дори не

всеки синтизист би могъл да го постигне; мистър Вилуекис е изключителен, дори и сред синтезистите. Разбирате ли?

— Напълно.

Капитанът погледна часовниковата скала на стената и задействува външния екран. Навън беше черно, както и през по-голямата част от изминалите два дни.

— Мистър Вилуекис ме уведоми за времето, по което ще предприеме скока. Той смята, че ще успее да получи запалване, а аз имам доверие в неговата преценка.

— Ако не успее — забеляза мрачно Мартанд, — може да се озовем в същото положение като преди, но лишени от енергия.

— Съзнавам го — отвърна Хенсън — и тъй като може би изпитвате известна отговорност, задето подхвърлихте идеята на синтезиста, сметнах, че ще пожелаете да изчакате тук няколкото мига на несигурност, които ни предстоят.

Двамата мъже замълчаха, вгледани в екрана, докато отначало затекоха секунди, а след това минути. Хенсън не бе споменал точно определеното време и Мартанд не можеше да разбере кога ще настъпи този миг или дали вече е отминал. Само от време на време поглеждаше бегло лицето на капитана, който съзнателно си придаваше безизразен вид.

Тогава усетиха онова вътрешно потръпване, което изчезна веднага, също като леко присвиване на стомаха. Бяха скочили.

— Звезди! — прошепна Хенсън с дълбоко задоволство. Те се бяха разсипали щедро по екрана и в този миг Мартанд не можеше да си припомни по-радостна гледка през целия си живот.

— И на секундата — каза Хенсън. — Превъзходна работа. Сега сме лишени напълно от енергия, но за една до три седмици ще се заредим отново, а през това време пътниците ще се наслаждават на гледката.

Мартанд изпитваше прекалена слабост от облекчението, за да отговори.

Капитанът се обърна към него:

— Слушайте, мистър Мартанд. Вашата идея имаше заслуги. Може да се твърди, че е спасила кораба и всички в него. Може да се каже също, че мистър Вилуекис сигурно щеше сам да се сети навреме. Но по този въпрос въобще няма да има спор, защото при никакви

условия вашето участие във всичко това не може да се узнае. Мистър Вилуекис е извършил всичко, и то с виртуозност, дори и след като се вземе предвид, че може би вие сте запалили първата искра. Той ще бъде похвален за това и ще получи големи почести. Вие няма да получите нищо.

Мартанд помълча малко. После каза:

— Разбирам. Синтезистът е необходим, а аз съм без значение. Ако гордостта на мистър Вилуекис бъде наранена, макар и най-малко, той може да стане безполезен за вас, а вие не можете да си позволите да го загубите. А що се отнася до мене... нека бъде, както пожелаете. Довиждане, капитане.

— Почакайте — спря го капитанът. — Не можем да ви се доверим.

— Няма нищо да кажа.

— Вероятно имате такова намерение, но всичко се случва. Не можем да рискуваме. През останалото време на полета ще бъдете под домашен арест.

Мартанд се намръщи.

— За какво? Аз ви спасих вас и проклетия ви кораб... и синтезиста ви.

— Именно затова. Защото ни спасихте. Така излиза.

— Къде е справедливостта?

Капитанът поклати бавно глава.

— Признавам, че е рядка стока, а понякога е и доста скъпа, за да си я позволим. Дори не можете да се върнете в кабината си. През останалото време на полета няма да виждате никого.

Мартанд потри брадичката си с пръст.

— Сигурно нямате намерение да изпълните буквално закана си, капитане.

— Опасявам се, че ще го направя.

— Има обаче още някой, който би могъл да проговори... случайно и без дори да иска. Най-добре ще е да поставите под домашен арест и мис Уинтър.

— И да сторя двойна несправедливост?

— Нещастieto обича компания — отвърна Мартанд.

— Вероятно сте прав — усмихна се капитанът.

Публикувано в сп. „Наука и техника“, бр.26-28/1980 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.